

การจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน Slow Tourism Management for Elderly Tourists in Upper Northern

สุรีย์ บุญยานุพงศ์ (Suree Boonyanupong)*
กวรรณ สังขกร (Korawan Sangkakorn)**

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนบนเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในรูปแบบ Slow Tourism โดยรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวใน 8 จังหวัดภาคเหนือ และทำการคัดกรอง คัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสำรวจและประเมินศักยภาพและความพร้อมในการรองรับการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ จาก 4 องค์ประกอบหลัก คือ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งบริการการท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียง ซึ่งตัวชี้วัดในแต่ละองค์ประกอบ และเกณฑ์การประเมินได้รับการพิจารณาให้ความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการท่องเที่ยว

ผลการคัดกรองแหล่งท่องเที่ยวภาคเหนือตอนบน 681 แห่งในเบื้องต้นพบว่า มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเพียง 139 แห่ง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถานและประวัติศาสตร์ ตั้งอยู่ในเขตตัวเมือง มีการเข้าถึงสะดวก มีสิ่งบริการและอำนวยความสะดวกค่อนข้างสมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

* นักวิจัย เชี่ยวชาญ สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อ.เมือง จ.เชียงใหม่

** นักวิจัยชำนาญการพิเศษ สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อ.เมือง จ.เชียงใหม่

สถานพยาบาล ด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว พบว่าแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีศักยภาพระดับปานกลาง อย่างไรก็ตาม แหล่งท่องเที่ยวทุกแห่งยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการไม่เพียงพอและไม่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ และยังขาดกิจกรรมรองรับการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism ดังนั้น แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเดินทางท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism สำหรับผู้สูงอายุ จึงต้องมุ่งเน้นการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเร่งพัฒนากิจกรรมที่จะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ สัมผัส และซึมซับคุณค่าของสิ่งที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งพัฒนาศูนย์กลางที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ และการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบที่ไม่เร่งรีบ

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวแบบไร้ความรีบเร่ง, นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ, ภาคเหนือตอนบน

ABSTRACT

This research article studies and evaluates the quality of tourist attractions in the upper Northern region of Thailand to find ways to develop tourism for elderly tourists through slow tourism by summarizing data from 8 provinces and analyzing the information with the aim to select and evaluate the quality and readiness of these attractions to facilitate travel and tourism of elderly tourists according to 4 main measures. These measures include travelling to the tourist attraction, convenience for elderly people at the tourist attraction, the value of the tourist attraction and services at in the direct vicinity. Indicators of the different measures and standards are evaluated for assessment by experts and scholars in tourism.

The results of the analysis of 681 tourist attractions in the upper Northern region of Thailand are that there are 139 attractions of capacity to organize slow tourism for elderly tourists. These attractions are predominantly religious and historical sites in urban areas. They offer quality facilities

and services, especially in nursing. The capacity of most tourist attractions is medium. In conclusion, convenience and service at tourist attractions is suboptimal and they are not appropriate for elderly tourists; they miss activities to accommodate slow tourism. Therefore, in management of tourist attractions to accommodate slow travel and tourism for elderly people, the focus has to be on renovating facilities in the tourist attractions. In addition, there is a need for developing activities to help tourists learn, come in contact with and grasp the value of tourist locations as well as develop staff in the area of knowledge and understanding of organizing tourism for elderly people and slow tourism management.

Keywords: Slow Tourism, Elderly Tourism, Northern Thailand

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลดีทั้งเชิงเศรษฐกิจและสังคมต่อประเทศ เป็นภาคการผลิตที่ทำรายได้สูงสุดให้แก่ประเทศ ในปี พ.ศ. 2555 ประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว 22.35 ล้านคน (เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.29) และมีรายได้จากการท่องเที่ยว 983,928 ล้านบาท (เพิ่มขึ้นร้อยละ 26.76) (กรมการท่องเที่ยว, 2556) การเดินทางของนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ทั่วประเทศทำให้เกิดการจ้างงานและการกระจายรายได้ไปสู่ประชาชน และชุมชนท้องถิ่น ทั้งยังเป็นช่องทางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่าง และหลากหลายระหว่างนักท่องเที่ยวจากทุกภูมิภาคทั่วโลกกับประชาชนในชุมชนท้องถิ่นซึ่งมีส่วนกระตุ้นให้ประชาชนในท้องถิ่นตระหนักถึงความสำคัญของการรักษา อนุรักษ์ พื้นฟู ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น การท่องเที่ยวยังมีส่วนในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนกับประชาชนในท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว การส่งเสริมการท่องเที่ยวจึงเป็นหนึ่งในนโยบายหลักที่รัฐบาลใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น ประเทศไทยจึงต้องมีการปรับตัวและพัฒนาด้านการส่งเสริม

การท่องเที่ยวอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้ทันกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของตลาด
การท่องเที่ยว

การพัฒนาระบบสาธารณสุข การรักษาพยาบาลที่ดีขึ้น ทำให้ประชากร
มีอายุยืนยาวมากขึ้นส่งผลให้สัดส่วนประชากรสูงอายุเพิ่มสูงขึ้น โครงสร้าง
ประชากรโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงโดยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Ageing Society)
อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะหลังศตวรรษที่ 21 ซึ่งประชากรในยุค “Baby Boomer”
หรือ “Gen X” เข้าสู่วัยเกษียณอายุจากการทำงาน (Martin Lohmann, 2001)
ประกอบกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาส่งผลให้ผู้สูงอายุ
มีความพร้อมทั้งด้านรายได้ สุขภาพ และเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว เป็นผู้
กำลังซื้อสูงมาก ทำให้นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความสำคัญมากขึ้น สถาบันวิจัย
เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย ได้คาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2563 ทั่วโลกจะมี
นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุประมาณ 700 ล้านคน (ผู้จัดการออนไลน์, 2552) จึงเป็น
กลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายที่ประเทศไทยต้องให้ความสนใจเพิ่มขึ้น

การท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุเป็นส่วนหนึ่งซึ่งส่งผลทำให้ผู้สูงอายุเกิด
ความสุข และความสบายใจ รูปแบบและพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นลักษณะ
เฉพาะของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ คือ เน้นการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพดี
คำนึงถึงความคุ้มค่าในการซื้อบริการ ต้องการความมั่นใจด้านความปลอดภัย
ความมั่นใจด้านบริการ ดูแลสุขภาพที่ดี โดยยินดีจ่ายเงินเพิ่มขึ้น และต้องการ
กิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและสุขภาพ (Kotler, et al., 2006) นอกจากนี้ยังต้องการ
ได้รับข้อมูลหรือความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่ละเอียดและข้อมูลเชิงลึกกว่า
นักท่องเที่ยวทั่วไป เนื่องจากนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเป็นผู้มีประสบการณ์ และส่วนหนึ่ง
เคยมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนี้มาก่อนแล้ว อย่างไรก็ตาม ความเสื่อมสภาพ
ของร่างกายตามธรรมชาติของผู้สูงอายุ ทำให้มีการเคลื่อนไหวช้าลง เห็นอย่างง่าย
การฟังและการมองเห็นเริ่มมีปัญหา จึงเกิดการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ มีกิจกรรม
ในแหล่งท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจึงต้องไม่ใช้กำลังมาก (Passive
Activities) เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่เร่งรีบ (Slow Tourism) ผู้ให้บริการหรือผู้จัดการ
ท่องเที่ยวจึงต้องทำความเข้าใจให้ถูกต้องเกี่ยวกับสภาพแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสม
ในการจัดการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นที่มาของการศึกษาในโครงการนี้

แนวคิดการท่องเที่ยวที่ไม่เร่งรีบ (Slow Tourism) เริ่มขึ้นในทวีปยุโรป ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศพัฒนาและมีการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุก่อนทวีปอื่นๆ โดยการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้เป็นการท่องเที่ยวแบบช้าๆ ไม่เร่งรีบ เน้นการใช้เวลาอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวยาวนานกว่าปกติ เน้นมิติของการเรียนรู้ การสัมผัสประสบการณ์ใหม่ๆ ในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรื่องราวความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยว เรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น และสัมผัสวิถีชีวิตของผู้คนได้อย่างเต็มที่ เป็นการใช้เวลาและใช้งบประมาณในการท่องเที่ยวได้อย่างคุ้มค่า จึงเป็นรูปแบบการเดินทางท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุอย่างยิ่ง ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวที่จะจัดการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism จึงควรมีศักยภาพและความพร้อมในด้านการให้บริการอำนวยความสะดวกด้านการจัดบริการด้านการจัดกิจกรรม มีการเดินทางเข้าถึงที่สะดวก ซึ่งนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุนิยมเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง อาจเป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวเคยเดินทางท่องเที่ยวมาแล้ว และพร้อมที่จะเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำในแหล่งท่องเที่ยวที่มีความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวในมิติต่างๆ เช่น สถานที่ ทัศนียภาพ บรรยากาศ (ฉลองศรี พิมลสมพงศ์, 2548) สามารถสัมผัสความรู้สึกได้ยาวนานไม่เร่งรีบ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเพราะไม่สามารถเดินทางได้รวดเร็วเหมือนนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น (วารัฐ มัธยมบุรุษ, 2554)

เนื่องจากภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย มีแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากและส่วนใหญ่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ นอกจากนี้ แหล่งท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนบนได้รับการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน จึงมีปัจจัยพื้นฐานที่ค่อนข้างสมบูรณ์ในการรองรับการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ตามองค์ประกอบด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attractions) ในด้านความสวยงาม ความน่าประทับใจ สิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities) ในเรื่องที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก หรือบริการอื่นๆ ปัจจัยพื้นฐาน (Infrastructures) ในเรื่องระบบการสื่อสารและสาธารณูปโภค การขนส่ง (Transportation) และการต้อนรับอย่างมิตรไมตรี (Hospitality) (Mill and Morrison, 1992) อย่างไรก็ตาม ยังไม่เคยมีการสำรวจและประเมินว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่มากมายและหลากหลายประเภทนั้น มีศักยภาพและความพร้อมในการให้

บริการและจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุหรือไม่เพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการบริการการท่องเที่ยวแบบไร้ความเร่งรีบ (Slow Tourism) การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนบนที่สามารถจัดการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ และเสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบ Slow Tourism สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ซึ่งในการศึกษานี้ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ คือ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ ที่มีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป ตามเกณฑ์ที่ใช้ในการจัดทำสถิตินักท่องเที่ยวต่างชาติโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ระเบียบวิธีและขั้นตอนการศึกษา

1. รวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวใน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน จากเว็บไซต์และเอกสารนำเที่ยวจากแหล่งต่างๆ อาทิ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา บริษัทนำเที่ยว โดยทำการประมวลและจำแนกรายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับชื่อที่ตั้ง ลักษณะหรือกิจกรรมหลักของแหล่งท่องเที่ยว วิธีการเดินทางเข้าถึง สิ่งบริการอำนวยความสะดวก ฯลฯ และจัดทำตารางแสดงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวรายจังหวัด

2. จัดทำเกณฑ์การคัดกรองและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ โดยแยกเป็น 4 องค์ประกอบหลัก คือ การเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibilities) สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Amenities) คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว (Valuable source of the attractions) และสิ่งบริการรองรับการท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียง (Facilities) และจัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อระดมความคิดเห็นในการจัดทำแบบประเมินและเกณฑ์การประเมิน โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย นักวิชาการจากสถาบันที่มีการสอนและวิจัยด้านการท่องเที่ยว ตัวแทนผู้ประกอบการและผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยว ตัวแทนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยว และตัวแทนนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ โดยรายการและเกณฑ์การประเมินที่ผ่านความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีดังนี้

- การเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibilities) รายการข้อมูลที่สำคัญและประเมิน ได้แก่ เวลาที่ใช้ในการเดินทาง สภาพการเดินทาง สภาพเส้นทาง สภาพยานพาหนะ โดยมีคะแนนรวมในองค์ประกอบนี้ 40 คะแนน

- สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Amenities) รายการข้อมูลที่สำคัญและประเมิน ได้แก่ ที่จอดรถ ถนน ทางเท้า ลานกิจกรรม ป้ายที่นึ่งพัก ห้องสุขา ห้องปฐมพยาบาล โดยมีคะแนนรวมในองค์ประกอบนี้ 115 คะแนน

- คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว (Valuable source of the attractions) รายการข้อมูลที่สำคัญและประเมิน ได้แก่ สภาพภูมิทัศน์ สภาพอากาศ ลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยว มีสิ่งที่น่าสนใจทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ หรือ ศิลปวัฒนธรรมให้เลือกชม มีกิจกรรมให้เลือกอย่างหลากหลาย (เช่น กายภาพ อ่างน้ำแร่ สปา วาดรูป ทำเครื่องปั้นดินเผา ฝึกสมาธิ โดยมีคะแนนรวมในองค์ประกอบนี้ 50 คะแนน

- สิ่งบริการรองรับการท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียง (Facilities) รายการข้อมูลที่สำคัญและประเมิน ได้แก่ มีที่พักแรม ร้านอาหาร มัคคุเทศก์ บริษัทนำเที่ยวในบริเวณใกล้เคียง โดยมีคะแนนรวมในองค์ประกอบนี้ 30 คะแนน

3. สํารวจ คัดกรอง และประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวใน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนที่เหมาะสมสำหรับรองรับการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ โดยทำการประเมิน 3 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 : คัดกรองเบื้องต้นจากข้อมูลเอกสารและข้อมูลitudyภูมิ โดยพิจารณาจาก 4 องค์ประกอบหลัก และทำการคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่จะทำการประเมินศักยภาพและความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

ระดับที่ 2 : การสำรวจและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้แบบประเมินและเกณฑ์การประเมินที่ผ่านความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ระดับที่ 3 : จัดลำดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ผ่านเกณฑ์การประเมินโดยแยกรายประเภทแหล่งท่องเที่ยวและรายจังหวัดใน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน

จัดลำดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ตามระดับคะแนน โดยแบ่งลำดับศักยภาพเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีศักยภาพสูง กลุ่มที่มีศักยภาพปานกลาง และกลุ่มที่มีศักยภาพต่ำ

จัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

ผลการศึกษา

1. ผลการคัดกรองแหล่งท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism สำหรับผู้สูงอายุ แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนจำนวน 681 แห่ง ส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ รองลงมา คือ แหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถาน โดยจังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด รองลงมา คือ จังหวัดเชียงใหม่ (ตารางที่ 1) ซึ่งเมื่อทำการคัดกรองโดยพิจารณาจาก 4 องค์ประกอบหลักเพื่อคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่จะสำรวจประเมินศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ พบว่า แหล่งท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนบนที่มีศักยภาพสำหรับรองรับการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุมีจำนวนเพียง 139 แห่งคิดเป็นร้อยละ 20.41 ของแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด โดยแหล่งท่องเที่ยวที่ผ่านเกณฑ์คัดกรองเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถานจำนวนมากที่สุด รองลงมา คือ แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ (ตารางที่ 2) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจำนวนแหล่งท่องเที่ยวที่ผ่านเกณฑ์คัดกรองกับจำนวนแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด พบว่า แหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถานมีสัดส่วนที่ผ่านเกณฑ์คัดกรองสูงที่สุด คือ ร้อยละ 39.66 รองลงมา คือ แหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณคดี/ศิลปกรรม/ประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวประเภทวิถีชีวิตชุมชน/ประเพณี/วัฒนธรรม สะท้อนให้เห็นว่า องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 ประเภทนี้เหมาะสมในการรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุอยู่แล้ว จึงส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 ประเภทนี้ผ่านเกณฑ์การคัดกรองในสัดส่วนที่สูงกว่าแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ

2. ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism สำหรับผู้สูงอายุ แหล่งท่องเที่ยวจำนวน 139 แห่งที่ผ่านเกณฑ์คัดกรองเบื้องต้นเพื่อประเมินศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ได้รับ

การสำรวจสภาพองค์ประกอบหลักทั้ง 4 องค์ประกอบโดยละเอียด การสำรวจและประเมินใช้แบบสำรวจและให้คะแนนตามเกณฑ์การประเมินที่ผ่านความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจะใช้ผู้สำรวจและประเมิน 3 คน เพื่อป้องกันความผิดพลาดและอคติในการประเมิน โดยจะนำผลคะแนนของผู้ประเมินแต่ละคนมาประมวลและสรุปค่าคะแนนตามกระบวนการทางสถิติ จากนั้นจะนำผลคะแนนการประเมินมาเรียงลำดับโดยไม่มีการแยกประเภทและพื้นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อให้เห็นภาพรวมของศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนบน เนื่องจากองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบมีค่าน้ำหนักเท่ากัน จึงให้ค่าคะแนนรวมของตัวชี้วัดในแต่ละองค์ประกอบ เท่ากับ 25 คะแนน ผลคะแนนรวมทั้ง 4 องค์ประกอบจึงเท่ากับ 100 คะแนน ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคะแนนสูงสุดจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงที่สุดในการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ซึ่งเมื่อประมวลและสรุปผลคะแนนการประเมินของแหล่งท่องเที่ยวทุกแห่งแล้ว พบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีค่าคะแนนสูงสุดคือ 80.33 คะแนน และแหล่งท่องเที่ยวที่มีค่าคะแนนต่ำสุดคือ 39.00 คะแนน

3. ผลการจัดลำดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ เมื่อจัดเรียงลำดับคะแนนและจัดกลุ่มตามระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนที่ได้รับการประเมินศักยภาพทั้ง 139 แห่ง โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มตามช่วงคะแนน พบว่า แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีศักยภาพในระดับปานกลาง (คะแนน 33-67 คะแนน) 96 แห่ง รองลงมาคือ แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง (มีคะแนนตั้งแต่ 67 คะแนนขึ้นไป) จำนวนรวม 43 แห่ง และไม่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพต่ำ (มีคะแนนน้อยกว่า 33 คะแนน) ในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน

4. ประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism สำหรับผู้สูงอายุ เมื่อพิจารณาแหล่งท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism สำหรับผู้สูงอายุแยกรายประเภทแหล่งท่องเที่ยว พบว่า แหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถานมีศักยภาพในระดับสูงจำนวนมากที่สุด คือ 69 แห่ง รองลงมา คือ แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ จำนวน 32 แห่ง แหล่งท่องเที่ยว

ประเภทโบราณคดี/ประวัติศาสตร์/ศิลปกรรม จำนวน 23 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวประเภทวิถีชีวิตชุมชน/ประเพณี/วัฒนธรรม จำนวน 15 แห่ง

5. จังหวัดที่มีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism สำหรับผู้สูงอายุ ด้านที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism สำหรับผู้สูงอายุ พบว่า จังหวัดเชียงใหม่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงจำนวนมากที่สุด (จำนวน 30 แห่ง) ส่วนจังหวัดเชียงรายซึ่งมีบทบาทด้านการท่องเที่ยวของภาคเหนือตอนบนใกล้เคียงกับจังหวัดเชียงใหม่ แต่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงเพียง 2 แห่งเท่านั้น ขณะที่จังหวัดน่านซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวจำนวนไม่มากนักและเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั่วไปค่อนข้างน้อย ทั้งยังมีความเสี่ยงด้านความสะดวกในการเดินทางเข้าถึง แต่กลับมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงเป็นจำนวนมากถึง 7 แห่ง สะท้อนให้เห็นว่า ความได้เปรียบในการแข่งขันทางการตลาดด้านการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism สำหรับผู้สูงอายุไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหรือเงื่อนไขด้านความมีชื่อเสียงโด่งดังของแหล่งท่องเที่ยว ความนิยมของนักท่องเที่ยว ความสะดวกในการเดินทางเข้าถึง หรือความพร้อมของสิ่งบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวก

6. ปัญหาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism สำหรับผู้สูงอายุ แหล่งท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนบนที่ผ่านการประเมินว่ามีศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism สำหรับผู้สูงอายุทั้งในระดับศักยภาพสูงและปานกลาง พบว่า ทุกแห่งยังมีปัญหาในการจัดการด้านสิ่งบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ อาทิเช่น ห้องสุขาเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ ทางลาด ราวจับ-ราวบันไดขึ้นสู่อาคาร ป้ายบอกทางและป้ายสื่อความหมาย ห้องพยาบาล ฯลฯ นอกจากนี้ ยังขาดการจัดการด้านกิจกรรมที่จะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ สัมผัส และซึมซับคุณค่าของสิ่งที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการและแนวความคิดการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism

สรุปและอภิปรายผล

สรุปการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนบนส่วนมากเป็นประเภทศาสนสถาน (วัด) ประวัติศาสตร์ (พิพิธภัณฑสถาน โบราณ) ซึ่งมีสิ่งดึงดูดใจ

(Attractions) ในด้านความสวยงาม ความน่าประทับใจ สิ่งดึงดูดใจทางด้านวัฒนธรรม สิ่งดึงดูดใจทางธรรมชาติ และงานเทศกาลต่างๆ สิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities) ในเรื่องที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก และบริการอื่นๆ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) และคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว (Valuable source of the attractions) หากแหล่งท่องเที่ยวใดที่การคมนาคมขนส่งไปไม่ถึง แหล่งท่องเที่ยวนั้นก็จะมีมูลค่าลดลง ตรงกันข้ามแหล่งท่องเที่ยวใดที่การคมนาคมเข้าถึงอย่างสะดวกสบายก็จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากกว่า สอดคล้องกับ Mill and Morrison (1992) และบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวไว้

ทั้งนี้ การศึกษาของ Aswin Sangpikul (2007) ในเรื่องแรงกระตุ้นในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นในประเทศไทย พบว่ามีปัจจัยกระตุ้นในการท่องเที่ยว ได้แก่ปัจจัยผลักดัน คือ ต้องการค้นหาคำถามแปลกใหม่ การพักผ่อน และการการเพิ่มพูนความรู้ และปัจจัยดึงดูด คือเสน่ห์ของประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม การจัดการท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมช้อปปิ้ง และพักผ่อนหย่อนใจ และความปลอดภัยและความสะอาด และการศึกษาของ Monsicha Inthajak (2009) ที่ได้ศึกษาเจาะลึกนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่านักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นนิยมเที่ยววัด และสนใจในวัฒนธรรมของเชียงใหม่มากที่สุด นอกจากนี้ สถาบันสร้างเสริมสุขภาพคนพิการ (2552) ภายใต้อำนาจสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้เล็งเห็นถึงปัญหาเกี่ยวกับการเดินทางของผู้สูงอายุและผู้พิการ จึงได้จัดทำแผนที่ท่องเที่ยวสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ 5 ภูมิภาคทั่วประเทศ ซึ่งได้แหล่งท่องเที่ยวต่าง มีความพร้อมทั้งทางด้านสถานที่พักที่เหมาะสมกับผู้พิการและผู้สูงอายุ รวมทั้งสถานที่ท่องเที่ยวเอง ก็มีความหลากหลาย รวมทั้งยังมีร้านอาหารที่กระจายตามจุดต่างๆ ที่ผู้พิการและผู้สูงอายุเองสามารถเข้าถึงได้อย่างมากที่สุด ผลการศึกษาทั้งหมดจึงสอดคล้องกันในด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองต่อนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ และการศึกษานี้ยังเป็นการต่อยอดองค์ความรู้ในด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบนอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ในภาคเหนือตอนบน แม้จะมีศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ แต่ยังคงขาดการบริหารจัดการทั้งด้านสิ่งบริการและอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุและด้านอื่นๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องเร่งพัฒนาและดำเนินการ แนวทางการพัฒนาและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism สำหรับผู้สูงอายุจึงต้องให้ความสำคัญในทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านการบริหารจัดการ และด้านการตลาด ดังนี้

การพัฒนาและการจัดการด้านกายภาพ ควรพัฒนาสิ่งบริการเพื่อเพิ่มความปลอดภัย และอำนวยความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ รวมทั้งเพื่อเพิ่มคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว โดยการปรับปรุงป้ายบอกทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและสภาพภูมิทัศน์ในเส้นทาง การปรับปรุงสิ่งบริการและอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว เช่น พื้นผิวถนน ที่จอดรถ ห้องสุขา ศูนย์ข้อมูลทางลาด-ทางเท้า ป้ายสื่อความหมายป้ายเตือนราวบันได ที่นั่งพัก ห้องปฐมพยาบาล รวมถึงการจัดบริการสาธารณสุขประเภทต่างๆ อาทิ น้ำดื่ม ไฟถนน ทางระบายน้ำถึงขยะ รวมทั้งการจัดระบบการดูแลบำรุงรักษาสิ่งบริการและอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการ เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ที่กำลังขยายตัว ขณะที่การท่องเที่ยวในรูปแบบ Slow Tourism ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวส่วนใหญ่รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังขาดประสบการณ์ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้และการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเร่งพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งระดับบริหาร ระดับปฏิบัติการและระดับบริการให้มีความรู้ความเข้าใจทั้งการให้บริการการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism รวมทั้งจัดทำคู่มือหรือแนวทางการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและการจัดบริการในแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้อต่อผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้ประกอบการ หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ประโยชน์ในการดำเนินงาน

การพัฒนาตลาด ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวที่แตกต่างจากนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ ทั้งยังมีข้อจำกัดในการเดินทางท่องเที่ยว ดังนั้น

การเข้าถึงตลาดนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจึงเป็นประเด็นที่ยังมีความท้าทายอยู่มาก ซึ่งผู้ประกอบการรวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเร่งสำรวจและศึกษาข้อมูล เพื่อวางแผนการตลาดให้เหมาะสม โดยศึกษาช่องทางการสื่อสารข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวไปถึงนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ทำการสำรวจเนื้อหาข้อมูล ข่าวสารที่สอดคล้องกับความต้องการใช้ในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของผู้สูงอายุหรือผู้ที่จัดการการเดินทางท่องเที่ยวให้ผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนหนึ่งโดยเฉพาะผู้สูงอายุชาวไทยตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวตามคำแนะนำของลูกหลานและคนใกล้ชิด นอกจากนี้อาจจัดกิจกรรมเพื่อสร้างกระแสการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุผ่านกิจกรรมการเดินทางท่องเที่ยวในโอกาสต่างๆ เช่น วันพ่อ วันแม่ วันผู้สูงอายุ เทศกาลเข้าพรรษาพาผู้สูงอายุให้พระ 9 วัด ฯลฯ รวมถึงการให้ส่วนลดพิเศษสำหรับผู้สูงอายุในโปรแกรมท่องเที่ยวที่จัดตามปกติ โปรแกรมท่องเที่ยวในวันธรรมดา โปรแกรมท่องเที่ยวช่วง Low Season

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา. 2556. **สถิตินักท่องเที่ยว 2555.** แหล่งที่มา (ระบบออนไลน์): <http://www.tourism.go.th/tourism/th/home/tourism.php> (18 เมษายน 2556)
- ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์. 2546. **การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว,** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2542. **การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.** เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ผู้จัดการออนไลน์. 2552. **เทรนด์นักท่องเที่ยวสูงวัยมาแรง เร่งปรับตัวชิงเค้ก700ล.** คน. แหล่งที่มา (ระบบออนไลน์): <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9520000149691&TabID=2&> (9 พฤษภาคม 2556)
- ราณี อธิชัยกุล. 2552. **โครงการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการท่องเที่ยวผู้สูงอายุ จากทวีปยุโรปสู่ประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

- วารัชต์ มัชฌมบุรุษ. 2554. แนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวสำหรับ
นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ กรณีศึกษาพื้นที่รอบการไฟฟ้าฝายผลิต
แม่เมาะ จังหวัดลำปาง. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สถาบันสร้างเสริมสุขภาพคนพิการ (สสพ.). 2552. **ชีวิตมีไว้ใช้ สร้างความหมาย
ให้ชีวิตคนพิการและผู้สูงอายุด้วยการท่องเที่ยว : คู่มือท่องเที่ยว
สำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ.** นนทบุรี: สถาบันสร้างเสริมสุขภาพ
คนพิการ.
- เสรี วงศ์ไพจิตร. 2547. **โครงสร้างของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย.** แหล่งที่มา
(ระบบออนไลน์): [http://www2.nesac.go.th/ document/show06.
php?did=0](http://www2.nesac.go.th/document/show06.php?did=0) (8 ธันวาคม 2552).
- Aswin Sangpikul. 2007. *“Travel motivations of Japanese senior travellers
to Thailand.”* *International Journal of Tourism Research.* Volume
10 Issue 1, pages 81-94.
- Kotler, P., & Armstrong, G. 2006. **Principles of Marketing.** 11th Edition.
New Jersey: Pearson
- Martin Lohmann. 2001. **“Predicting travel patterns of senior citizens:
How the past may provide a key to the future.”** *Journal of Vacation
Marketing* Vol.7, No. 4, 357-366. NIT: The Institute of Tourism and
Recreational Research in Northern Europe
- McIntosh, Robert W. and Goeldner, Charles R. 1986. **Tourism Principle,
Practices, Philosophies.** 5th ed. New York: John Wiley and Sons, Inc.
- Mill, Robert Christie and Morrison, Alastair M. 1992. **The Tourism System:
An Introductory Text.** 2nd ed. New Jersey: Prentice-Hall
International, Inc.
- Monsicha Inthajak. 2552. **“Behavior of Japanese Senior Tourists Towards
Cultural Tourism Activities in Chiang Mai Province”** การท่องเที่ยว
ไทยนานาชาติ ฉบับที่ 2 ปี 2552.

ตารางที่ 1 แหล่งท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนบนแยกรายประเภทและรายจังหวัด

จังหวัด	จำนวนแหล่งท่องเที่ยวแยกรายประเภท				
	ศาสนสถาน	โบราณคดี/ ศิลปกรรม/ ประวัติศาสตร์	วิถีชีวิตชุมชน / ประเพณี/ วัฒนธรรม	ธรรมชาติ	รวม
เชียงใหม่	44	22	22	80	168
ลำพูน	20	13	9	16	58
ลำปาง	19	9	8	22	58
พะเยา	13	6	4	29	52
เชียงราย	42	35	19	90	186
แพร่	7	4	7	17	35
น่าน	9	3	5	25	42
แม่ฮ่องสอน	20	3	22	37	82
รวมทั้งหมด	174	95	96	316	681

ตารางที่ 2 แหล่งท่องเที่ยวที่ผ่านเกณฑ์การคัดกรองเบื้องต้นแยกรายประเภทและรายจังหวัด

จังหวัด	แหล่งท่องเที่ยว ที่ผ่าน เกณฑ์การ คัดกรอง เบื้องต้น	จำนวนแหล่งท่องเที่ยวแยกรายประเภท				
		ศาสนสถาน	โบราณคดี/ ศิลปกรรม/ ประวัติศาสตร์	วิถีชีวิต ชุมชน/ ประเพณี/ วัฒนธรรม	ธรรมชาติ	รวม
เชียงใหม่	จำนวน	17	8	9	16	50
	ร้อยละ	38.64	36.36	40.91	20.00	29.76
	N=	44	22	22	80	168
ลำพูน	จำนวน	9	3	1	1	14
	ร้อยละ	45.00	23.08	11.11	6.25	24.14
	N=	20	13	9	16	58
ลำปาง	จำนวน	9	1	1	3	14
	ร้อยละ	47.37	11.11	12.50	13.64	24.14
	N=	19	9	8	22	58

ตารางที่ 2 แหล่งท่องเที่ยวที่ผ่านเกณฑ์การคัดกรองเบื้องต้นแยกรายประเภท
และรายจังหวัด (ต่อ)

จังหวัด	แหล่งท่องเที่ยว ที่ผ่าน เกณฑ์การ คัดกรอง เบื้องต้น	จำนวนแหล่งท่องเที่ยวแยกรายประเภท				
		ศาสน สถาน	โบราณคดี/ ศิลปกรรม/ ประวัติศาสตร์	วิถีชีวิต ชุมชน/ ประเพณี/ วัฒนธรรม	ธรรมชาติ	รวม
พะเยา	จำนวน	3	1	0	1	5
	ร้อยละ	23.08	16.67	0.00	3.45	9.62
	N=	13	6	4	29	52
เชียงราย	จำนวน	8	3	1	1	13
	ร้อยละ	19.05	8.57	5.26	1.11	6.99
	N=	42	35	19	90	186
แพร่	จำนวน	6	2	1	1	10
	ร้อยละ	85.71	50.00	14.29	5.88	28.57
	N=	7	4	7	17	35
น่าน	จำนวน	9	3	0	2	14
	ร้อยละ	100.00	100.00	0.00	8.00	33.33
	N=	9	3	5	25	42
แม่ฮ่องสอน	จำนวน	8	2	2	7	19
	ร้อยละ	40.00	66.67	9.09	18.92	23.17
	N=	20	3	22	37	82
รวมทั้งหมด	จำนวน	69	23	15	32	139
	ร้อยละ	39.66	24.21	15.63	10.13	20.41
	N=	174	95	96	316	681